

LEDA-Nyt nr. 54 – Nov. 2012

ISSN 1603-7006 Redigeret af Sussi Olsen, Merete Korvenius Jørgensen samt Lena Wienecke Andersen

Meddelelser fra bestyrelsen	s. 2
Referat fra generalforsamling	s. 3
Årsberetning 2011-2012	s. 6
Rapport fra Dialektleksikografikongres, Wien 23.-28. juli 2012	s. 9
Rapport fra Euralex, Oslo 7.-11. august 2012	s. 12
Kend din leksikograf!	s. 15
Annoncering af Symposium on Swearing in the Nordic Countries	s. 18
Annoncering af ny rapport om sprogteknologi i DK	s. 20

Medlemsmøde

Retskrivningsordbogen 2012

v.

Anita Ågerup Jervelund, Dansk Sprognævn og

Henrik Lorentzen, DSL

Onsdag d. 30. januar 2013 kl. 15.00

Sted annonceres senere

Meddelelser fra bestyrelsen

På generalforsamlingen i april i år blev det vedtaget at nyhedsbrevet LEDA-Nyt fremover udsendes elektronisk til alle medlemmer på nær til dem som beder om at få det på papir. Årsagen er de store udgifter ved at udsende bladet.

Imellem hvert nyhedsbrev lægges nyheder på vores hjemmeside: <http://leksikografer.dk>.

LEDA-Nyt udgives af Foreningen af Leksikografer i Danmark (LEDA) og udkommer to gange om året. LEDA-Nyt udsendes fast til LEDA's medlemmer og kan desuden – ligesom ældre numre af tidsskriftet – downloades fra LEDA's hjemmeside (www.leksikografer.dk).

Bidrag til næste nyhedsbrev sendes til formanden inden 1. marts 2013.

Dette nummer er redigeret af Sussi Olsen, Merete Korvenius Jørgensen samt Lena Wienecke Andersen. LEDA er en forening der fungerer som forum for praktisk og videnskabeligt ordbogsarbejde og ledes af en bestyrelse, som frem til næste generalforsamling består af:

Sussi Olsen (KU, Center for Sprogteknologi), formand, saolsen@hum.ku.dk
Merete K. Jørgensen (DSL), næstformand, mkj@dsl.dk
Anita Ågerup Jervelund (Dansk Sprognævn), kasserer, aagerup@dsn.dk
Lena Wienecke Andersen (KU, Nordisk Forskningsinstitut), wienecke@hum.ku.dk
Jacqueline Levin (Ordbogen A/S), jrl@ordbogen.com
Lotte Follin (Gyldendal), lotte_follin@gyldendal.dk
Thomas Troelsgård (DSL), tt@dsl.dk

Kontingent for medlemskab af Foreningen af Leksikografer i Danmark (LEDA) 125,- DKK (kan indbetales via netbank: reg.nr. 1551, kontonr. 1391968). Foreningens CVR-nummer er 31193958. Kontingent for medlemskab af Nordisk Forening for Leksikografi (NFL) 180,- DKK (200,- NOK).

Henvendelse vedrørende indmeldelse og adresseændring sker til foreningens kasserer. Øvrige henvendelser rettes til formanden.

Referat af generalforsamlingen i LEDA onsdag 25. april 2012 kl. 17.15

Københavns Universitet Amager, Njalsgade 136, lokale 27.0.09.
I alt 21 deltog i generalforsamlingen.

Dagsorden ifølge vedtægterne:

1. Valg af dirigent og referent
2. Formanden aflægger beretning
3. Kassereren fremlægger det reviderede regnskab
4. Fastsættelse af kontingent
Bestyrelsen foreslår at kontingentet fastholdes på 125,- DKK pr. år.
5. Valg af formand
På valg er Liisa Theilgaard (indvalgt 2004).
6. Valg af to bestyrelsesmedlemmer og to suppleanter
På valg er bestyrelsesmedlemmerne Inger Schoonderbeek Hansen (indvalgt 2004) og Sussi Olsen (indvalgt 2010) samt suppleanten Lena Wienecke Andersen (indvalgt 2010).
7. Valg af revisor og revisorsuppleant
På valg er Christian Becker-Christensen og Pernille Neergaard-Dibbern.
8. Forslag
9. Eventuelt

Vedr. pkt. 5:

Liisa Theilgaard har været medlem af bestyrelsen i 8 år og kan derfor ikke genvælges. I stedet modtager Sussi Olsen valg som formand.

Vedr. pkt. 6:

Inger Schoonderbeek Hansen har været medlem af bestyrelsen i 8 år og kan derfor ikke genvælges. Lena Wienecke Andersen modtager genvalg som bestyrelsesmedlem, og som nyt bestyrelsesmedlem modtager Merete K. Jørgensen, DSL, valg.

Som ny suppleant modtager Lotte Follin, Gyldendal, valg.

Endvidere har Ken Farø (indvalgt 2011) ønsket at trække sig fra bestyrelsen. I hans sted indtræder suppleanten Jacqueline Levin (indvalgt 2011) som ordinært bestyrelsesmedlem for en etårig periode. Derfor skal der ekstraordinært vælges en ny suppleant for en etårig periode.

Vedr. pkt. 7:

Christian Becker-Christensen og Pernille Neergaard-Dibbern modtager genvalg som revisor og revisorsuppleant.

Andre kandidater er naturligvis velkomne til at melde sig til formanden, Liisa Theilgaard (lt@dsl.dk), eller på mødet.

Ad 1 Valg af dirigent og referent

Asgerd Gudiksen blev valgt til dirigent og Lena Wienecke Andersen til referent.

Der blev indkaldt til generalforsamling på LEDAs hjemmeside www.leksikografer.dk og pr. mail til medlemmerne onsdag 4. april 2012, dvs. 3 uger før, og dirigent og formand konstaterede at generalforsamlingen således var lovligt indkaldt.

Ad 2 Formanden aflægger beretning

Formanden berettede om de bestyrelsesmøder og medlemsmøder (om hhv. Ordbog over

Dansk Tegnsprog, den kommende Ordbog over Dansk Talesprog, en ny nordisk netordbog for børn og ordbogen anno 2020 (paneldebat)) der har været i foreningen siden sidste generalforsamling. Formanden fortalte at LEDA-Nyt er udkommet to gange siden sidste generalforsamling: nr. 52 i november 2011 (44 sider) og nr. 53 i april 2012 (26 sider). Nyt indslag i LEDA-Nyt er ”Kend din leksikograf” hvor foreløbig Lotte Follin og Asgerd Gudiksen er blevet præsenteret. På hjemmesiden er der kommet et register over indholdet i LEDA-Nyt og et forfatterregister er under udarbejdelse. Foreningen har ca. 80 medlemmer. Bestyrelsen foreslår at kontingentet fastholdes på 125 kr. (til afstemning under punkt 4), og formanden gjorde opmærksom på at bestyrelsen under punkt 8 vil foreslå at LEDA-Nyt fremover udsendes pr. mail (men stadig med mulighed for at modtage en papirversion) for at imødegå fremtidige underskud som det der vil fremgå af regnskabsaflæggelsen (punkt 3). Afslutningsvis oplyste formanden at Ken Farø har valgt at trække sig fra bestyrelsen, og formanden gjorde opmærksom på at hun og Inger Schoonderbeek Hansen begge har siddet i 8 år og derfor ikke kan genvælges af generalforsamlingen. Jf. i øvrigt formandens beretning der i sin helhed er gengivet andetsteds i bladet.

Henrik Lorentzen foreslog at fx nyheder på hjemmesiden blev annonceret pr. mail. Lars Trap-Jensen gjorde opmærksom på at når man googler LEDA dukker foreningen ikke op som nummer 1, og at foreningens gamle hjemmeside dukker op før den nuværende. Generalforsamlingen godkendte herefter årsberetningen.

Ad 3 Kassereren fremlægger det reviderede regnskab

Kassereren fremlagde regnskabet. Det negative driftsunderskud var større end budgetteret med på sidste års generalforsamling. Dette skyldes at der er afholdt et medlemsmøde mere end forventet, at der siden sidste generalforsamling har været to bestyrelsesmedlemmer der kommer rejsende til fra hhv. Aarhus og Odense, og endvidere at portoudgifter til LEDA-Nyt er steget. Underskuddet dækkes vha. foreningens opsparing.

Der blev spurgt til hvad LEDA-Nyt koster at trykke og udsende. 100 styk koster ca. 800 kr. at trykke og mellem 1600 og 2500 kr. at udsende (portostykprisen er 16 eller 25 kr. afhængig af bladets tykkelse). Dvs. hvert nummer koster mellem 2400 kr. og 3300 kr.

Generalforsamlingen godkendte det reviderede regnskab.

Ad 4 Fastsættelse af kontingent

Bestyrelsen foreslog at kontingentet fastholdes på 125 kr. pr. år, dvs. uændret, som foreslået på generalforsamlingens indkaldelse.

Det blev bemærket at dette ikke hænger sammen med driftsunderskuddet. Men som nævnt af formanden under punkt 2 vil bestyrelsen under punkt 8 stille forslag om at udsende LEDA-Nyt elektronisk (og evt. på papir). Hvor mange penge der vil kunne spares, afhænger selvsagt af hvor mange der ønsker hvilket format.

Herefter blev forslaget godkendt betinget af hvad resultatet bliver af afstemningen under punkt 8. Et medlem undlod at stemme.

Ad 5 Valg af formand

På valg er Liisa Theilgaard der ikke kan genvælges (indvalgt 2004). Bestyrelsen foreslog Sussi Olsen som formand, og det tilsluttede generalforsamlingen sig.

Ad 6 Valg af to bestyrelsesmedlemmer og to suppleanter

På valg er bestyrelsesmedlemmerne Inger Schoonderbeek Hansen (indvalgt 2004) og Sussi Olsen (indvalgt 2010) samt suppleanten Lena Wienecke Andersen (indvalgt 2010). Inger kan ikke genvælges, Sussi heller ikke da hun blev valgt som formand.

Som nye ordinære medlemmer blev foreslået Lena Wienecke Andersen og Merete K. Jørgensen, DSL, hvilket generalforsamlingen tilsluttede sig. Som ny suppleant blev foreslået Lotte Follin, Gyldendal – og Lotte blev valgt.

Endvidere har Ken Farø (indvalgt 2011) ønsket at trække sig fra bestyrelsen. Suppleant Jacqueline Levin (også indvalgt 2011) indtræder derfor som ordinært bestyrelsesmedlem for en etårig periode. Derfor skal der ekstraordinært vælges en ny suppleant for en etårig periode. Thomas Troelsgård, DSL og Tegnsprogsordbogen, stillede op og blev valgt.

Ad 7 Valg af revisor og revisorsuppleant

På valg var Christian Becker-Christensen og Pernille Neergaard-Dibbern. Begge var villige til genvalg, og dette tilsluttede generalforsamlingen sig.

Ad 8 Forslag

Der var ikke indkommet forslag fra medlemmerne. Bestyrelsen havde til gengæld et forslag ang. LEDA-Nyt. Det blev foreslået at LEDA-Nyt fremover udsendes elektronisk, men at de der måtte ønske det, stadig vil kunne få tilsendt en papirversion.

Et medlem foreslår at man kan have enten papirabonnement eller digitalt abonnement. Men bestyrelsen mener ikke det skal afspejles i forskellige kontingenter da dette vil blive for komplekst regnskabsmæssigt. Derimod er det forholdsvis let at krydse af i medlemslisten om medlemmet ønsker at modtage bladet på sin almindelige postadresse eller på sin e-postadresse.

Et andet medlem spørger til pdf-formatet af hensyn til søgning i bladets elektroniske udgave. Formanden oplyser at LEDA-Nyt laves i word og derefter låses som pdf.

Inger Schoonderbeek Hansen mener det er vigtigt at fastholde bladet som tidsskrift (med ISSN) – og ikke bare gøre det til et nyhedsbrev.

Forslaget vedtages enstemmigt.

Ad 9 Eventuelt

Henrik Lorentzen spørger til LEDAs forestående 25-års-jubilæum. Bestyrelsen siger at forslag meget gerne modtages og gør opmærksom på at der jo er en vis opsparring der vil kunne bruges i det øjemed (idet beslutningen om overvejende at udsende af LEDA-Nyt pr. mail vil hindre at opsparringen bruges til dækning af driftsunderskud).

Henrik Lorentzen foreslår frem- og tilbage-skuning, måske mest tilbage (da dagens paneldebat har skuet fremad). Inger Schoonderbeek Hansen synes der skal udsendes personlig invitation til alle medlemmer – til et længerevarende arrangement, måske inkl. mad. Henrik Lorentzen mener at der må kunne skaffes sponsorer til et sådant jubilæumsarrangement.

Årsberetning for LEDA for året 2011-12

Medlemsmøder

Siden sidste generalforsamling er der blevet afholdt 4 medlemsmøder.

Den 11. maj 2011 holdt Jette H. Kristoffersen og Thomas Troelsgård, Center for Tegnsprog, foredrag om status og fremtidsperspektiver for Ordbog over Dansk Tegnsprog nu 3 år efter lanceringen. Ordbogen er bl.a. kommet i en mobil smartphoneudgave. Man kan læse om ordbogen i LEDA-Nyt nr. 53.

Den 28. september holdt Carsten Hansen og Martin H. Hansen fra Sprogforandringscentret, DGCSS, foredrag om, hvordan interjektioner som *ha* og fænomenet latter kan præsenteres i en kommende Ordbog over Dansk Talesprog på nettet. Foredraget ledte til en diskussion af, om latter er sprog eller blot et kommunikationsmiddel.

Den 23. november hørte vi Pia Jarvad, Dansk Sprognævn, fortælle om en ny nordisk netordbog for børn, der udvikles i et samarbejde mellem sprognævnene i Norge, Sverige og Danmark. Også dette projekt kan man læse om i LEDA-Nyt nr. 53.

Og så har vi endelig den 25. april oplevet en spændende paneldebat om ordbogen anno 2020 og om leksikografens rolle i fremtiden.

Bestyrelsesmøder

Bestyrelsen har holdt 6 bestyrelsesmøder i det forløbne bestyrelsesår (17/8, 28/9, 23/11, 10/1, 7/3 og 25/4). Som i de foregående år har arbejdet med medlemsmøder, LEDA-Nyt og hjemmesiden været faste punkter på dagsordenen.

Generalforsamling 2011

Den årlige generalforsamling blev afholdt 6. april 2011.

I den forbindelse trådte Henrik Hovmark og Christian Becker-Christensen ud af bestyrelsen efter de maksimale 8 år. I stedet blev Ken Farø, KU, og Anita Ågerup Jervelund, Dansk Sprognævn, valgt som bestyrelsesmedlemmer, og efterfølgende er Anita blevet foreningens nye kasserer.

Som ny suppleant blev Jacqueline Levin fra Ordbogen.com valgt.

Endvidere ønskede Ebba Hjorth at gå af som revisor. I hendes sted blev den tidligere kasserer Christian Becker-Christensen valgt som revisor med Pernille Neergaard-Dibbern som revisorsuppleant. Årsberetning og referat kan læses i LEDA-Nyt 52.

LEDA-Nyt

LEDA-Nyt er udkommet 2 gange i perioden med nr. 52 i november 2011 (44 sider) og nr. 53 i april 2012 (26 sider).

I LEDA-Nyt nr. 52 introducerede vi ”Kend din leksikograf”, hvor en kollega præsenterer sig selv ud fra en række spørgsmål. I de første to numre har vi mødt Lotte Follin, Gyldendal, og

Asgerd Gudiksen, Ømålsordbogen.

Som de foregående år er det Inger Schoonderbeek Hansen og Liisa Theilgaard, der har stået for det redaktionelle og praktiske arbejde med bladet.

Hjemmeside

Arbejdet med hjemmesiden er blevet varetaget af Lena Wienecke Andersen og Sussi Olsen.

Det sidste år er der kommet nye features på hjemmesiden, bl.a. en side med links til leksikografiske institutioner i Danmark, links til leksikografiske konferencer og symposier og en rubrik med sidste nyt.

Og senest er der kommet et længe ventet første register med en oversigt over artikler i samtlige numre af LEDA-Nyt. Fra bestyrelsen skal der lyde en stor tak til Henrik Holmboe for hjælp i forbindelse med etableringen af registeret og til Lena for styringen og arbejdet med at lægge det ud på hjemmesiden.

Medlemstal

Foreningen havde ca. 80 medlemmer i 2011, hvoraf enkelte først har betalt i 2012 og derfor ikke figurerer i regnskabet for 2011. Siden 2010 har vi mistet ca. 5 medlemmer og kun fået 1 nyt medlem.

Økonomi

Kontingentet har været 125 kr. siden 2000, og bestyrelsen foreslår, at det fortsætter uændret.

I år har foreningen realiseret et driftsunderskud på godt 2.000 kr. mod et budgetteret driftsunderskud på 1.000 kr. Vi har i det forløbne år sparet på udgifterne til kage på medlemsmøderne, men til gengæld har vi valgt at afholde fire medlemsmøder i 2011 imod budgettets tre. Dertil kommer transportudgifter til to bestyrelsesmedlemmer (Inger og Jacqueline) mod en tidligere.

Ellers er det stadig udgifterne til trykning og udsendelse af LEDA-Nyt, der tynger i regnskabet. Derfor vil bestyrelsen stille forslag om, at bladet fremover sendes pr. mail, men med mulighed for stadig at modtage det i trykt udgave. Mere om det under generalforsamlingens punkt 8 Forslag.

Tak

I år er vi flere, der forlader bestyrelsen.

Ken Farø blev valgt i 2008 og senest genvalgt i 2011. Ken har ønsket at trække sig fra bestyrelsen af personlige årsager. Mange tak for dine ideer og dit arbejde.

Inger Schoonderbeek Hansen blev valgt ind i 2004 og har altså siddet i bestyrelsen i 8 år og kan derfor ikke genvælges. Inger har trofast taget turen fra Århus til København og retur. I alle årene har hun været med i redaktionen af LEDA-Nyt, de senere år også med alt det praktiske arbejde med trykning, pakning og forsendelse. 16 numre er det blevet til, fra nr. 38 (november 2004) til 53. Det har været sjovt at samarbejde om, til tider lidt hårdt, men vi overlader trykt bladet til en ny redaktion.

Selv vil jeg gerne sige tak til alle dem, jeg har siddet i bestyrelsen med. Det har været otte gode år, men nu glæder jeg mig til at kunne deltage i medlemsmøder og læse LEDA-Nyt som menigt medlem.

Tak for otte dejlige år!

Liisa Theilgaard

Changes and chances Dialektleksikografi i Wien 23.-28. juli 2012

Af Lena Wienecke Andersen

I forbindelse med 100-året for østrigsk dialektleksikografi blev den 7. SIDG-kongres afholdt i Wien i slutningen af juli. I det følgende vil jeg kort præsentere 100-års-jubilaren, kongressen som helhed og sidst, men ikke mindst, udvalgte dialektleksikografiske indslag.

DINAMLEX og WBÖ

For omtrent 100 år siden grundlagdes ”Kommission zur Schaffung des Österreichisch-Bayerischen Wörterbuches und zur Erforschung unserer Mundarten”, det nuværende ”Institut für Österreichische Dialekt- und Namenlexica” (DINAMLEX) under det østrigske videnskabernes akademi (Österreichische Akademie der Wissenschaften) i Wien. Der indsamledes dialektalt materiale samt navnemateriale, overvejende fra de tysksprogede egne af det nuværende Østrig, og i 1963 påbegyndtes publiceringen af *Wörterbuch der bairischen Mundarten in Österreich* (WBÖ). Ordbogen er alfabetisk ordnet og udkommer i hæfter der samles i bind; i skrivende stund er der udkommet 4 bind og 7 hæfter. Således er man nået til bogstav E. Her skal det dog tilføjes at materialet behandles praktisk-systematisk, så ord der starter med P, T og K behandles under hhv. B, D og G.

Som artiklens titel angiver (med et citat fra et af indlæggene på kongressen) står både institut og ordbog desværre over for en uvis fremtid.

Læs mere om institut, ordbog og øvrige projekter på www.oeaw.ac.at/dinamlex.

7. SIDG-kongres

For at fejre WBÖ's 100 år (og vel også i forsøg på at gøre fremtiden mere sikker end usikker) havde man på DINAMLEX, med Eveline Wandl-Vogt i spidsen, valgt at stå for at arrangere SIDG's (International Society of Dialectology and Geolinguistics) 7. kongres i slutningen af juli 2012. Som selskabets navn angiver, var det en dialektologisk konference, men pga. WBÖ sikkert med et mere leksikografisk præg end ellers.

Der deltog knap 200 dialektologer og leksikografer fra 37 forskellige lande: Australien, Japan, Rusland, Estland, Letland, Litauen, Israel, Tyrkiet, Cypern, USA, øst-, vest-, syd- og nordeuropæiske lande m.fl. Dansk dialektleksikografi var repræsenteret fra både *Jysk Ordbog* og *Ømålsordbogen*, og Jens Erlandsen fra EMP bidrog dels som sponsor af kongressen, dels som deltager.

I løbet af de 6 dage kongressen varede, var der mulighed for at høre 7 plenarforedrag, 8 posterpræsentationer og 16 korte (studenter)præsentationer, og at vælge mellem 3 workshops og over 100 foredrag inden for områder som geolingvistik, kognition og perception, sociolingvistik, atlasser, metoder, videnskabshistorie, dialektordbøger, korpora, fonetik/morfologi/syntaks og sprogkontakt. Det var et meget blandet og inspirerende program med god mulighed for at få et indblik i dialektologi og leksikografi fra fremmede himmelstrøg. Mine to favoritforedrag omhandlede hhv. dialektvariationen i alperne og arabiske dialekter: Thomas Krefelds plenarforedrag ”Verba Alpina – Alte Dialekte, neuen Medien: Ein aktuelles Projekt zur alpinen Mehrsprachigkeit” og Karlheinz Mörth og Stephan Procházkas ”Herausforderungen digitaler Dialekt-Lexikographie: Konzeptuelle Überlegungen zur Modellierung der im Rahmen des Viennese Corpus of Arabic Varieties erstellten maschinenlesbaren Wörterbücher”. Min kollega Asgerd refererede endvidere så begejstret foredraget med titlen ”The speakers standardize their own rules: The case of spoken Israeli Hebrew” for mig at jeg allerede nu går og ser frem til kongresrapporten (i stedet for at ærgre mig over det foredrag jeg selv valgte at høre på samme tidspunkt). Modsat fortryder jeg ikke at jeg hørte et andet foredrag end Asgerd da hun ganske uventet blev vidne til et foredrag på fransk – til trods for at det var annonceret på tysk. Kaffepauser, rundvisninger på flere af akademiets institutter samt udflugt ud af byen skal heller ikke underkendes; herigennem fik jeg indblik i rammerne for leksikografi i bl.a. Rumænien og Slovakiet.

Læs mere om konferencen på sidg.oeaw.ac.at.

Dialektleksikografi 2.0

En af de gennemgående linjer i ugens løb var dialektleksikografi - især med fokus på de muligheder som digitale teknikker giver for fornyelse. Kongressen indledtes med en workshop med titlen ”Dialectlexicography 2.0 – Status quo, challenges and chances”. Den 4 timer lange dialektleksikografiske workshop var på tegnebrættet en god idé. Tanken var at deltagerne kunne have lavet posters om de ordbogsprojekter de hver især kom fra, et omfattende spørgeskema skulle have været diskuteret, og et netværk skulle have været etableret – alt sammen med henblik på at få vendt de udfordringer vi alle står over for. Men desværre nåede vi ikke så langt i løbet af workshoppen.

Undertegnede fandt først og fremmest arrangøren Eveline Wandl-Vogts foredrag inspirerende – og skal (ikke uventet) indtænke ”digitality, interactivity, multi-mediality, multi-dimensionality and visualisation” i sit ph.d.-arbejde med formidling af betydning i *Ømålsordbogens* regi.

Dansk dialektleksikografi var repræsenteret ved min poster. Her præsenterede jeg et problem der var opstået under redaktionen af ordet *kærne* sb. til *Ømålsordbogen*. Problemet (er en svingkærne 1, 2 eller 3 ting?) og løsningen af det illustrerede hvordan bl.a. Wordnet- og Framenet-tankegangene kan bidrage til systematiske betydningsanalyser – til fordel for ordbogsarbejdet.

Kongressen afsluttedes med åbningen af en udstilling om 100-års-jubilaren: *Wörterbuch der bairischen Mundarten in Österreich*. Og derfor vil jeg slutte af med at ønske østrigsk dialektleksikografi tillykke med fødselsdagen og det bedste for fremtiden!

Lena Wienecke Andersen
Ph.d.-studerende

Københavns Universitet, Nordisk Forskningsinstitut, Afdeling for Dialektforskning
wienecke@hum.ku.dk

15. internationale EURALEX-kongres i Oslo, 7.-11. august 2012

Af Liisa Theilgaard

I august gik turen til Oslo, nærmere bestemt til Georg Sverdrups hus på Oslo Universitet, hvor den 15. internationale Euralex-kongres fandt sted. Årets kongres blev arrangeret af Institut for lingvistiske og nordiske studier ved Oslo Universitet og Språkrådet i fællesskab med Ruth Vatvedt Fjeld i spidsen.

Det overordnede tema for årets kongres var leksikografi og national identitet – ganske passende med tanke på værtslandet Norges sprogsituation med to nationale skriftsprogsnormer og et minoritetssprog som samisk. Temaet blev elegant understreget ved, at arrangørerne optrådte i nationaldragter ved konferencens åbning:

Hentet fra www.hf.uio.no/iln/forskning/aktuelt/arrangementer/konferanser/2012/euralex/pictures.

Som et flot indslag i den officielle åbning gav den kvindelige vokaltrio Eplemøya Songlag deres meget originale a cappella-fortolkninger af norske folkesange med inspiration fra både jazzen og folkemusikken. Herefter tog vi hul på det faglige program med den første plenarforelæsning, *Lexicography and indigenous languages*, ved Ole Henrik Magga fra Samisk høgskole i Kautokeino, som gav et overblik over samisk leksikografi, efterfulgt af to foredrag efter eget valg i en af de fire parallelsessioner, der fulgte os gennem hele conferenceprogrammet. Og så blev det endelig tid til at hilse på leksikografiske venner under velkomstreceptionen, der bød på norske specialiteter som laks, rensdyrpølse og fladbrød.

Hver konferencedag sin plenarforelæsning og sit leksikografiske emne. På andendagen talte Arnfinn Muruvik Vonen, ny direktør for Språkrådet, om udviklingen af Norges to skriftsprogsnormer bokmål og nynorsk i sit foredrag *Diversity and democracy: written varieties of Norwegian*. For en dansker, der kender til de norske forhold, er sprogsituationen nok ikke så eksotisk, men af spørgsmålene og den efterfølgende snak i kaffepausen fremgik det, at det var der andre, der syntes. Næste dag gav Bolette Sandford Pedersen fra Center for Sprogteknologi ved Københavns Universitet i sit foredrag *Lexicography in Language Technology* eksempler på nye synergier mellem den traditionelle leksikografi og sprogteknologien, særligt når det gælder leksikalske ressourcer med semantisk information som fx ordnet og tesaurusser. Her nævnte hun som eksempel bl.a. linkningen af lemmer og

betydninger i hhv. Den Danske Ordbog, DanNet og Dansk Tesaurus, der er under udarbejdelse på DSL, som gør, at disse tre ressourcer så at sige beriger hinanden i et kredsløb.

På fjerdedagen tog Michael Rundell fra Macmillan Dictionaries metaleksikografien under kærlig behandling i "*It works in practice but will it work in theory?*" *The uneasy relationship between lexicography and matters theoretical*. Hans grundlæggende spørgsmål er, om der findes noget, der kan kaldes teoretisk leksikografi, og som kan gavne den praktiske leksikografi. Rundell tager udgangspunkt i L.V. Scherba og H.E. Wiegand og konkluderer, at denne form for metaleksikografi med dens forkærlighed for at identificere, kategorisere og minutiøst navngive enhver lillebitte enhed i en ordbogsartikel ikke er til megen praktisk nytte for den udøvende leksikograf. Dernæst ser han på den Århusbaserede funktionsteori, der med afsæt i den intenderede ordbogsbruger og hans behov i forskellige brugssituationer definerer ordbogens indhold, og hvordan dette indhold skal præsenteres for brugeren. Rundell er helt enig i, at brugeren er central for enhver ordbogs udformning, men han efterlyser et svar på, hvordan selve indholdet skal bringes til veje, og hvordan leksikografen kan være sikker på, at alt relevant er fundet og medtaget – særlig i lyset af mange funktionsteoretikers udtalte modvilje mod korpusser og lingvistikken. Han ser nemlig lingvistikken som en central disciplin for leksikografen og peger på forskellige teorier om prototyper, metafori og regelmæssig polysemi, hvor den praktiske leksikografi kan hente nye ideer og teoretisk hjælp. Til slut skuer Rundell ud i den digitale leksikografis fremtid. På alle måder anbefalelsesværdig og aktuel læsning – netop sammenspillet mellem leksikografi og lingvistik er temaet på det kommende LexicoNordica-symposium i januar og dermed også temaet for næste nummer af LexicoNordica.

Den femte og sidste plenarforelæsning, som markerede kongressens afslutning, stod Gilles-Maurice de Schryver fra Institut for Sprog og Kultur ved Gent Universitet og Institut for Xhosa ved University of the Western Cape for: *Lexicography in the Crystal Ball: Facts, trends and outlook*. I anledning af 40-års-jubilæet for kongressen har de Schryver set på, hvad der har optaget os leksikografer gennem årene, og hvordan faget har udviklet sig. Hans artikel rummer et væld af sjove og pudsige grafer og statistikker, alt sammen trukket ud fra et korpus med alle foredrag fra samtlige Euralex- konferencerapporter og deres metadata. Således kan man fx se, at nøgleordet *corpus* tog fart i 1994 og *on(-)line* i 2008, mens *collocations* og *dansk* toppede i 2002 (hvor kongressen blev holdt i København).

Ud over de fem plenarforelæsninger var der 73 foredrag, 22 posters og 9 software-demonstrationer fordelt på mange forskellige emner. I forhold til tidligere år savnede jeg, at der var flere foredrag om e-leksikografi, men det skyldes sikkert, at der nu også er blevet holdt to eLEX-konferencer i 2009 og 2011. Jeg kan sagtens se, at det kan være en fordel at fokusere særligt på e-leksikografien, men efterhånden som alt bliver publiceret elektronisk, vil jeg håbe, at de to konferencer smelter sammen til én igen.

Den trykte konferencerapport *Proceedings of the 15th EURALEX International Congress* indeholder de fem plenarforelæsninger og abstracts af foredragene, mens de fulde artikler til de øvrige foredrag blev udleveret på en usb-nøgle. Som de øvrige konferencerapporter vil alle artikler senere blive offentliggjort på Euralex' hjemmeside www.euralex.org.

Det sociale program var imponerende. Onsdag var der en guidet rundvisning på Oslo Rådhus med efterfølgende reception. Rådhuset er rigt udsmykket af norske kunstnere, og

Nobels fredspris uddeles i rådhusen. Torsdag gik turen til en lukket rundvisning på Munch-museet. Her skulle vi først gennem den lufthavnslignende sikkerhedskontrol, der blev indført efter tyveriet af Skriget og Madonna i 2004, inden vi fik en glimrende og velformidlet indledning til udstillingen af en tidligere medarbejder og Munch-kender, som jeg desværre ikke husker navnet på. Fredag stod i det maritime Norges tegn på Bygdø, hvor vi først besøgte Vikingskibshuset, som er en del af Kulturhistorisk museum og Oslo Universitet. Her kunne vi gå rundt med et glas mousserende vin i den ene hånd og et norsk jordbær i den anden og se på vikingeskibene og de fund, der knytter sig til dem. Der var også lejlighed til at lege viking med brynje, hjelm, sværd og skjold, så nu har jeg set indtil flere leksikografer i den mundering! Herfra spadserede vi videre til Kon-Tiki-museet, hvor vi blev mødt med norsk folkemusik med Tor Erik Jenstad fra Norsk Ordbok på harmonika, inden vi gik ind til endnu et glas og et levende foredrag om Thor Heyerdal ved hans søn, Thor Heyerdahl junior. Så gik vi til bords til kongresmiddagen, som også foregik på museet. Hjemturen foregik gennem Oslofjorden i en gammel sejlboat til Rådhuset, hvorfra vi selv måtte sejle videre eller hjem.

Også den praktiske afvikling foregik forbilledligt. Transporten til og fra universitetet og rundt i byen gik nemt med det rejsekort, som gjaldt til al offentlig transport i hele kongresperioden. Alting foregik i Georg Sverdrups hus, og foredrags- og udstillingslokalerne lå samlet, så det var nemt at skifte mellem sessionerne og mødes til kaffepauserne, og også kantinen lå i bygningen. Postersessionerne foregik i den rummelige foyer, så man også kunne gå forbi og kigge på andre tidspunkter i løbet af konferencen. Hvis jeg skal nævne et lille kritikpunkt, er det, at alle foredrag på nær plenarforelæsningslokalene blev holdt i fire lige store – eller små – undervisningslokaler. Det betød, at der ikke var plads nok til tilløbsstykkerne, og det kombineret med, at døren til lokalerne var lige ved siden af foredragsholderen, gjorde, at både foredragsholder og tilhørere blev forstyrret, fordi folk blev ved med at myldre ind.

I år var der tilmeldt mærkbart færre deltagere end tidligere år, så med knap 200 deltagere føltes konferencen mere overskuelig og intim, og det betød bl.a., at jeg fik talt med flere nye ansigter. Der er ingen tvivl om, at den økonomiske krise har gjort sit, og Norge er et dyrt land både at rejse til og at være på besøg i. Jeg hørte faktisk om flere, der ikke kunne deltage i kongresmiddagen pga. prisen på 1.060 norske kroner. Men alt i alt var det en meget vellykket konference.

Så nu kan vi glæde os til den næste nordiske leksikografikonference, som også afholdes i Oslo, nemlig i august 2013 med en erfaren arrangementskomite.

Litteratur

Fjeld, Ruth Vatvedt og Julie Matilde Torjusen (red.): *Proceedings of the 15th EURALEX International Congress 7-11 August, 2012, Oslo*. Department of Linguistics and Scandinavian Studies, University of Oslo, Oslo, 2012.

Liisa Theilgaard
Seniorredaktør
Det Danske Sprog- og Litteraturselskab
lt@dsl.dk

Kend din leksikograf – Henrik Lorentzen, DSL

Denne gang giver vi ordet til Henrik Lorentzen fra Det Danske Sprog- og Litteraturselskab der til daglig arbejder med ordnet.dk og DDO.

* * *

Hvornår og hvordan kom du til at arbejde med faget?

Som så meget andet her i livet var det tilfældigheder der afgjorde sagen, og så måske ikke alligevel. To af mine gode lærere fra franskstudiet, François Marchetti og John Pedersen, kendte min interesse for oversættelse og for grammatik og bragte mig efter min kandidateksamen i 1990 i kontakt med Gyldendals ordbogsafdeling. Der kom jeg til at arbejde sammen med især Inge-Lise Dalager og Bruno dello Bartolomea om revisionen af Fransk-Dansk Ordbogs 8. udgave. 9. udgave så dagens lys i 1997, men da var jeg blæst videre på det leksikografiske hav, til det store projekt Den Danske Ordbog og til Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, hvor jeg har slået mine folder siden 1994.

Hvad kan du lide ved leksikografi?

Den store spændvidde. Som en af mine tidligste chefer sagde: “Hver gang man kommer til et nyt ord, er det en ny verden man går ind i”, og det er da også rigtigt at man hurtigt kommer hele paletten rundt. Samtidig er der noget tiltalende ved nørderiet; man har lov (pligt?) til at pille i nogle detaljer andre aldrig kommer til at fordybe sig i. Men ikke for længe, for der lurer altid en deadline forude ...

Hvad bryder du dig ikke om ved feltet?

Jeg synes at man ofte er vidne til alt for megen ufrugtbar teoretisering inden for vores felt. For mig er leksikografi nok dybest set et håndværk eller ligefrem en kunststart (jf. Sidney Landaus titel *The Art and Craft of Lexicography*), hvor man kan sidde og blive helt lykkelig over en velformuleret definition eller en veldrejet dansk ækvivalent til et fransk idiom. Når det er sagt, er det selvfølgelig vigtigt at vi hele tiden tænker over hvad vi gør, lægger planer, forfiner metoder osv.

Har du nogen leksikografiske kæpheste?

Kæphestene kan have det med at dukke op når man kommenterer kollegers artikler, mens de undertiden bliver glemt når man selv redigerer. Tjah, jeg må indrømme at datering af første belæg for ord, udtryk og betydninger ligger mig meget på sinde, vel vidende at det er behæftet med endog stor usikkerhed. Det kan dog ikke fratage mig glæden ved at rykke en kollegas datering et enkelt år tilbage i tiden ;-) Derudover nærer jeg også stor kærlighed til flerordsforbindelser og hører til dem der synes de næsten ikke kan få for stor opmærksomhed i det leksikografiske arbejde.

Hvad er du mest stolt af at have lavet?

Helt klart den trykte udgave af Den Danske Ordbog (som jo er resultatet af mange menneskers koncentrerede indsats) – jeg har plakaten fra 2003 med de seks røde bind hængende på kontoret – men dernæst er jeg næsten lige så stolt over at have været med til at lancere DDO på nettet og nu senest med levende udtale. Mere overordnet synes jeg det er et privilegium at få lov til at være en del af teamet bag ordnet.dk og de resurser vi der stiller til rådighed.

Hvad er din største bommert?

Bommerter er der selvsagt nok af, men den jeg først kommer til at tænke på, fandt sted for mange år siden, hvor jeg sad lystigt og reviderede i Fransk-Dansk Ordbog (i WordPerfect 4.2!). Stor var min skræk da skærmen pludselig gik i sort. Strømafbrydelse i indre København? Nej, min venstre fod havde bare sparket til stikkontakten. Siden da har jeg været næsten hysterisk til at trykke på Gem-tasten.

Fortæl en god leksikografisk anekdote

Da vi var tre "grønne" kolleger der deltog i vores første "rigtige" leksikografiske konference, Euralex i Göteborg 1996, fik vi lejlighed til at høre legenden Ladislav Zgusta holde plenarforelæsning. Et par dage senere så vi ham sidde på en bænk på avenuen og nyde en stille pilsner. Det var naturligvis i orden, men det sjove var da min kollega refererede synet således: "Så var det sgu Zgusta der sad og kævede bajere!". Ved samme konference kom vi til at slå følge med Reinhard Hartmann og frue, og en anden kollega spurgte hvad han så lavede på Euralex-kongressen. Hertil replicerede han: "Well, I started the whole thing many years ago", og heraf kan man vel lære at man ikke behøver lade sig imponere af koryfæerne!

Beskriv en typisk leksikografisk arbejdsdag/arbejdsproces for dig

"Typisk" er nok et svært ord at hæfte på en enkelt arbejdsdag, men "mangeartet" er et karakteristisk træk. En almindelig dag begynder med at min kollega og jeg beslutter hvad der skal være Dagens ord på forsiden af DDO, og om fredagen skifter vi billede og indhold i Sprogligt, også på DDO's forside. Derefter er det tid til at se på mails. ordnet.dk modtager ganske mange mails fra brugerne, og vi besvarer så mange som muligt omend det er svært at følge med. Groft sagt er der tre typer: 1) Sproglige spørgsmål, 2) Kommentarer til sidens design, funktionalitet og performance og favoritten: 3) Glæde over at siden findes. Type 2 vil vi gerne besvare hurtigt, type 1 kommer helt an på tiden, og nr. 3 er vi selvfølgelig bare glade for.

Mit leksikografiske arbejde består for tiden mest i at kontrollytte udtaler til DDO (vi er cirka halvvejs), i at skrive og kommentere nyskrevne artikler (også til DDO) samt revidere eksisterende. Vi holder selvfølgelig også regelmæssige redaktionsmøder, såvel for hele ordnet's redaktion som for projektet Dansk begrebsordbog, der er inde i en afgørende fase. Det sker også at man får en interesseret (sprog)bruger i røret med et konkret spørgsmål eller – heldigvis sjældent – generel brok over sprogets forfald. Nogle timer om ugen går også med at redigere tidsskriftet LexicoNordica i tæt samarbejde med kolleger i hele Norden.

Hvilket opslagsværk kan du ikke undvære?

For nogle år siden ville man nok have svaret ODS og Salmonsens, men i dag kan jeg ikke pege på ét værk. I det daglige slår jeg meget op i vores egne resurser og i OED, SAOB, den franske TLF, Wikipedia, Den Store Danske osv. Google er jo den selvbestaltede indgang til viden på godt og ondt, så den bruger jeg selvfølgelig også i rigt omfang. Infomedia spiller fortsat en stor rolle for skrivning af nye artikler og tilføjelse af nye betydninger selvom vi snart vil være klar med vores egne nye korpustekster inden for KorpusDK.

Har du en leksikografisk våd drøm?

I DSL har vi i snart 10 år haft en drøm om at skabe et netsted hvor alle vores egne resurser inden for sprog og litteratur fra runerne frem til i dag kunne være tilgængelige og indbyrdes forbundne. Vi er kommet et lille stykke med dækning af stationer på vejen såsom Studér Middelalder på Nettet (<http://studermiddelalder.dk>), Renæssancens sprog i Danmark (<http://renæssancesprog.dk/>) og ordnet.dk, men der er stadig et godt stykke vej til det forkromede system vi drømmer om. En anden drøm griber tilbage til min bilingvale fortid og ser et sammenhængende system af tosprogsordbøger der hver især er forbundet med monolingvale ordbøger, kort sagt en computeriseret og velordnet udgave af skole- og studietidens skrivebordskaos med Gyldendals Røde, Blinkenbergs blå samt en Petit Robert og en Larousse.

Henrik Lorentzen
Seniorredaktør
Det Danske Sprog- og Litteraturselskab
hl@dsl.dk

Symposium on Swearing in the Nordic Countries

Organized by the research network *SwiSca – Swearing in Scandinavia* and
The Danish Language Council

6 December 2012, Copenhagen

To be held at H.C. Andersens Boulevard 2, Copenhagen, meeting room 7 (ground floor).

The symposium is organized by the research network *SwiSca – Swearing in Scandinavia* and *The Danish Language Council*.

Swearing research has traditionally suffered from neglect. Perhaps, due to the controversial and taboo nature of such language use, linguists have not taken swearing seriously, resulting in a lack of academic research. In recent years, however, as swear word usage has become recognized as a legitimate research area, more linguists have investigated the area. But this research has primarily been on swearing in the English speaking parts of the world, whereas research on swearing in the Nordic languages is still sparse. There are, however, some researchers who have investigated swear words in the Nordic countries, and the aim of this symposium is to jointly create an overview of Nordic swearing as a research theme.

Participation is free of charge and includes coffee/tea and lunch, but registration is required. There is only room for 100 people, so the seats are allocated on a first come, first served basis. **Deadline for registration is 15 November 2012.** Notification of registration acceptance will be given within two weeks after registration and no later than 16 November. For further information, please contact Marianne Rathje on marianne.rathje@dsn.dk.

Preliminary programme

- 9.00-9.15** *Welcome and introduction*

Marianne Rathje (The Danish Language Council, Denmark)
- 9.15-9.45** *Your mum! Teenagers use of mother insults in English, Spanish and Norwegian*

Kristine Hasund (University of Agder, Norway),
Anna-Brita Stenström (University of Bergen, Norway),
Eli-Marie Drange (University of Agder, Norway)
- 9.45-10.15** *Fuck and for fanden! Swearing in the speech of three Danish generations*

Marianne Rathje (The Danish Language Council, Denmark)
- 10.15-10.45** *Swearing on air: use of swearwords in Lithuanian talk shows*

Giedrius Tamaševičius (University of Vilnius, Lithuania)
- 10.45-11.00** **Coffee break**

- 11.00-11.30** *The use of English-language swear words in Swedish-language comic strips*
 Kristy Beers-Fägersten (Södertörn University, Sweden)
- 11.30-12.00** *Translation of swearwords in the Swedish Millennium Movies*
 Mona Enell-Nilsson (University of Vaasa, Finland)
- 12.00-12.30** *Perkele! A look at the function and frequency of swearwords in original and translated Finnish fiction*
 Minna Hjort (University of Helsinki, Finland)
- 12.30-13.30** **Lunch**
- 13.30-14.00** *Male and female swearing in the BNC Corpus*
 Magnus Ljung (Stockholm University, Sweden)
- 14.00-14.30** *With the devil and Our Lord through three centuries. Men's and women's swearing in Swedish dramas*
 Ulla Stroh-Wollin (Uppsala University, Sweden)
- 14.30-15.00** *Insulted in Uppsala: The pragmatic dimensions of insults in the 1600s*
 Erik Falk (Uppsala University, Sweden)
- 15.00-15.15** **Coffee break**
- 15.15-15.45** *The vocabulary of Norwegian cursing. Some of its history, meanings and function*
 Ruth Vatvedt Fjeld (University of Oslo, Norway)
- 15.45-16.15** *Swedish attitudes to swearing*
 Lars-Gunnar Andersson (University of Gothenburg, Sweden)
- 16.15-16.45** *Closing remarks*
 Marianne Rathje (The Danish Language Council, Denmark)

Sprogteknologi skal sikre det danske sprog mod digital udryddelse

(pressemeddelelse)

Ny rapport fra sprogforskere på Københavns Universitet, CBS og Dansk Sprognævn viser, at Danmark sakker bagud på det sprogteknologiske område. Hvis der ikke kommer flere digitale sprogresurser på dansk, kan det få negative konsekvenser for det danske sprogs overlevelsesmuligheder i den digitale verden.

Rapporten er det danske bidrag til EU-initiativet META-NET's undersøgelse af 30 europæiske sprogs status på det sprogteknologiske område. De 30 rapporter viser, at dansk ikke er enestående: 21 af de undersøgte sprog mangler helt grundlæggende sprogteknologiske resurser for at kunne klare sig digitalt.

Pande kan oversættes med forehead, men... Kilde: Google Translate

Når Google Translate oversætter den danske sætning "Han hælder olie på panden" til "He pours oil on the forehead", kan vi godt grine lidt ad oversættelsesmaskinens mangelfulde håndtering af nuancerne i det danske sprog. Men ifølge sprogforskerne illustrerer eksemplet, hvad der sker, når et sprog ikke er tilstrækkeligt dækket ind med sprogteknologiske data:

- Google Translate og andre oversættelsesprogrammer er fremragende redskaber. Men hvis vi ikke sikrer, at oversættelsesmaskiner også kan fungere ordentligt på dansk, risikerer vi, at værktøjer som netop Google Translate på længere sigt vil skade mere, end de gavner. Vi kan fx forbedre programmerne ved at fodre dem med tekstsamlinger, der sammenligner dansk med andre sprog sætning for sætning, forklarer professor Bolette Sandford Pedersen fra Center for Sprogteknologi ved Københavns Universitet, som er initiativtager til den danske META-NET-rapport [Det danske sprog i den digitale tidsalder](#).

Medforfattere til rapporten er desuden forskere fra CBS, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Dansk Sprognævn samt en række danske kommercielle virksomheder, der udvikler sprogteknologi for det danske marked.

Problemet er, at udviklingen af fx maskinoversættelsesprogrammer og søgemaskinerne på internettet primært foregår i kommercielt regi og i udlandet. Det danske marked er ikke stort nok til, at det kan bære udviklingen, og derfor får vi ikke nødvendigvis adgang til de nyeste metoder eller nye data – hvilket vi ser som problematisk for den fremtidige udvikling. I sidste ende

kan det betyde, at danskerne ikke gider bruge de sprogteknologiske redskaber, fordi de alligevel ikke fungerer ordentligt på dansk, eller værre: ikke gider bruge dansk i digitale sammenhænge, fordi det er for upraktisk, vurderer Bolette Sandford Pedersen.

Og Dansk Sprognævns direktør Sabine Kirchmeier-Andersen uddyber:

- Hvis vi har ambitioner om at bruge det danske sprog i fremtidens teknologiske univers, skal der gøres en indsats nu for at fastholde ekspertise og udbygge den viden vi har. Det viser META-NET-rapporten med stor tydelighed. Ellers risikerer vi, at kun folk, der taler flydende engelsk, vil få glæde af de nye generationer af web-, tele- og robotteknologi, der er på vej.